

ПОЛИТИКИТЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ
СЪЮЗ

Здравословна
и устойчива
околна среда
за бъдещите
поколения

Околна среда

„Не можем да продължим да
действаме както досега.“

ПОЛИТИКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Тази публикация е част от поредица, която обяснява какво прави ЕС в различните области на политиката, защо участва в тях и какви резултати постига. Може да проверите в интернет кои от тези публикации са достъпни и да ги изтеглите от:

http://europa.eu/pol/index_bg.htm

Как работи ЕС
„Европа 2020“: стратегията на Европа за растеж
Основателите на ЕС

Безопасност на храните
Борба с измамите
Бюджет
Външни работи и политика на сигурност
Вътрешен пазар
Граници и сигурност
Данъчно облагане
Действия в областта на климата
Енергетика
Икономическият и паричен съюз и еврото
Миграция и предоставяне на убежище
Конкуренция
Култура и аудиовизия
Имиграция и убежище
Митници
Научни изследвания и иновации
Образование, обучение, младеж и спорт
Обществено здраве
Околна среда ✕
Потребители
Правосъдие, гражданство, основни права
Предприятия
Програма в областта на цифровите технологии
Развитие и сътрудничество
Разширяване
Регионална политика
Рибарство и морско дело
Селско стопанство
Транспорт
Трудова заетост и социални въпроси
Търговия
Хуманитарна помощ

СЪДЪРЖАНИЕ

Защо се нуждаем от политика за околната среда?	3
Как ЕС развива политиката за околна среда	5
Какво прави ЕС	8
Какво предстои	15
Още по темата	16

Политиките на Европейския съюз: околна среда

Европейска комисия
Генерална дирекция „Комуникации“
Публикации
1049 Брюксел
БЕЛГИЯ

Ръкописът е завършен през януари 2013 г.

Снимка на корицата и на стр. 2: © Jupiter Images

16 стр.— 21 × 29,7 см
ISBN 978-92-79-23943-4
doi:10.2775/50924

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2013 г.

© Европейски съюз, 2013 г.

Възпроизвеждането е разрешено. За използване или възпроизвеждане на отделни снимки в публикацията трябва да се иска разрешение направо от притежателите на авторските права.

Защо се нуждаем от политика за околната среда?

Околната среда стои над политическите, правните и създадените от човека граници. Изключително важно е страните от ЕС и извън него да си сътрудничат, за да се справим с предизвикателствата, които засягат всички нас. Става въпрос за суши, наводнения, замърсяване, заплахи за биоразнообразието и богатия природен капитал на Европа.

Основната цел на политиката на ЕС за околна среда е увеличаване на природния капитал, насърчаване на икономика с ефективно използване на ресурсите и опазване на здравето на хората. Координираната стратегия за околна среда в Съюза спомага за синергия и последователност на политиките на ЕС, както и за равнопоставеност на предприятията с оглед на значението на законодателството за околна среда за техните действия.

Въздействието, което оказваме върху околната среда днес, е от голямо значение за света на бъдещите поколения.

Мнозина приемат околната среда за даденост, но натискът върху ограничените земни ресурси расте с безпрецедентни темпове. Ако това продължава така, бъдещите поколения ще бъдат лишени от своето законно наследство. За справяне с това предизвикателство са нужни колективни действия с участието на ЕС, националните, регионалните и местните правителства, предприятията, неправителствените организации и обикновените хора. Необходимо е също да привлечем за участие международните си партньори, за да може да се предприемат действия в световен мащаб.

В настоящата брошура се прави обзор на политиката на ЕС в областта на околната среда и се обяснява как се разработва тя, в какво се състои и как може да се промени в бъдеще.

Натискът на растящото търсене

Поведението ни излага планетата на огромен натиск. През XX век потреблението на фосилни горива в света се е увеличило 12 пъти, а добивът на материални ресурси — 34 пъти. Търсенето на храна, фуражи и фибри може да нарасне със 70 % до 2050 г. Ако продължим да използваме ресурсите със сегашните темпове, ще са ни нужни повече от две планети, за да се изхранваме.

Еволюираща стратегия

Най-големите екологични предизвикателства пред Европа са се променили от началото на европейската политика за околна среда. През 70-те и 80-те години на XX век на фокус са традиционни екологични въпроси като опазването на видовете и подобряването на качеството на въздуха, който дишаме, и водата, която пием, чрез намаляване на замърсяващите емисии. Днес акцентът пада върху един по-систематичен подход, който взема предвид

вързките между отделните теми и глобалното им измерение. Това означава преминаване от поправка към предотвратяване на влошаването на околната среда.

За тази цел политиките и решенията за финансиране в области като селско стопанство, енергетика, транспорт, рибарство, регионално развитие, изследвания, иновации и външна помощ трябва да се приемат с пълно съзнание за екологичните последици от тях. Включването на екологични съображения в тези политики ще доведе до пълна синергия между тях и до по-съгласуван подход към текущите предизвикателства.

След повече от четири десетилетия политика за околна среда на равнище ЕС голяма част от природата около нас е защитена с европейски закони. Единственият проблем е прилагането на тези закони. Това е основно предизвикателство, с което трябва да се справим, за да можем наистина да изпитаме ползата от тези закони. На това е посветена новата програма на ЕС за действие за околната среда (вж. „Какво предстои“ по-долу).

Хармония между околната среда и икономиката

Екологичните и икономическите въпроси се допълват взаимно — като две страни на една и съща монета. Екологичната икономика намалява натиска върху околната среда чрез по-ефективно използване на ресурсите, а новите екологосъобразни технологии

създават работни места, засилват икономиката и подобряват конкурентоспособността на европейската промишленост.

Ефективното използване на природните ресурси е в основата на стратегията за растеж на Европейския съюз за идното десетилетие „Европа 2020“. В стратегията се признава, че политиката за околна среда може да помогне за превръщане на Европа в базирана на знанието и ресурсно ефективна икономика.

Така например засилването на издръжливостта на екосистемите, предоставящи храна, прясна вода и суровини, подобрява продуктивността и качеството на живот, като същевременно намалява обществените разходи за здравеопазване.

Международно сътрудничество

За разлика от Европейския съюз околната среда — въздухът, водата, моретата, флората и фауната — нямат граници. Колкото по-убедителен е Съюзът към страните извън него — и по целия свят — да приемат високи стандарти, толкова по-добро ще е качеството на нашата собствена околна среда. ЕС внимателно следи за приемането на тези изисквания в екологичното законодателство на страните, желаещи да се присъединят към него.

Съюзът насърчава своите съседни държави да направят същото и да играят активна роля в международните преговори за устойчивото развитие, биоразнообразието и изменението на климата. Дългосрочната цел на ЕС за устойчивост на околната среда е една от Целите на хилядолетието за развитие на Организацията на обединените нации.

Екологичните и икономическите въпроси днес са две страни на една и съща монета.

Обществена подкрепа

Мерките на ЕС за подобряване на околната среда се ползват с широка публична подкрепа. Анкета в цяла Европа в средата на 2011 г. показва, че над 90 % от отговорилите смятат околната среда за важен въпрос от лично значение. Почти 90 % подкрепят финансирането от страна на ЕС на екологосъобразни дейности, а над 80 % са съгласни, че за опазване на околната среда в тяхната страна е необходимо законодателство на ЕС. Най-голяма загриженост сред анкетираните предизвикват замърсяването на водите, изчерпването на природните ресурси и увеличаването на отпадъците.

Как ЕС развива политиката за околна среда

Някои смятат околната среда за маловажен въпрос, но всъщност тя е в центъра на политиката на ЕС. Когато държавите членки подпишат Договора за Европейския съюз, едно от задълженията им е да работят за „високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда“ (член 3, параграф 3), тъй като създателите на Съюза са съзнавали значението на чиста и здравословна околна среда. Това е програма за действие и в международен мащаб, тъй като ЕС се стреми да култивира устойчиво икономическо, социално и екологично развитие в развиващите се страни, като основната цел е премахването на бедността.

Демократично вземане на решения

Процесът на изготвяне на законодателството на ЕС е изключително демократичен. Преди да внесе предложение, Европейската комисия извършва множество консултации с национални органи, неправителствени организации, екологични експерти и с обществеността, които могат да изразят гледищата си. Така се гарантира, че всеки проектозакон се базира върху широк кръг от мнения и стабилни научно проверими данни. Освен че се изясняват въпросите, имащи отношение към законодателството, по този начин сред основните заинтересовани лица се развива чувство за активно участие в изготвянето на политиката.

Проектът за законодателство може да бъде изменен от правителствата на страните от ЕС чрез техните министри в Съвета на ЕС, включително в отговор на предложенията на граждани до Европейския парламент. Парламентът и Съветът трябва да се споразумеят по точната формулировка на текста, преди той да бъде официално приет. Други органи, като например Комитетът на регионите и Европейският икономически и социален комитет, както и предприятия, неправителствени организации, учени и граждани също изразяват своите становища.

Понякога консултациите показват, че приемането на законодателство не е подходящо в случая и вместо това се използват незадължителни насоки и обмен на най-добри практики.

Солидни данни

Политиките трябва да се основават на стабилни данни за причините и въздействието на промените в климата, за да могат да се разработят най-подходящите отговори и стратегии. Голяма част от тези данни идва от национални източници и се анализира от Европейската агенция за околна среда, която дава своя принос за политиката на ЕС в тази област.

Съюзът е въвел различни програми за насърчаване на събирането на надеждни и точни данни и на широкото им споделяне. „Коперник“ например използва данни от земни, морски и въздушни станции и от спътници за наблюдение на Земята. Целта е да се състави подробна база данни, която да се използва при изготвянето на политиката за околна среда и да подпомага нейното изпълнение.

Европейска агенция за околна среда

Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) събира национални данни и съставя европейска база данни. Агенцията разработва и поддържа показатели и докладва за състоянието на околната среда. Установена е в Копенхаген от 1994 г., когато започва работа.

Агенцията има за задача да координира действията на Европейската мрежа за информация и наблюдение на околната среда и да информира ЕС и държавите от него по въпросите на околната среда, за да могат те да изготвят устойчиви икономически политики.

Прилагане

От 70-те години на XX век до днес ЕС е приел над 200 закона за защита на околната среда. Но законите не значат много, ако не се прилагат и изпълняват правилно. Предизвикателството днес е договорените правила да се прилагат ефективно на практика. Това е сложен въпрос, тъй като големият брой задачи се изпълняват от най-различни групи, като национални инспектори и съдилища от една страна и неправителствени организации и активни граждани от друга.

Неуспешното прилагане на законодателството има много неблагоприятни последици. То може да подкопае фундаментални екологични цели, да навреди на човешкото здраве и да създаде правна несигурност за предприятията, ако договорените стандарти се прилагат по различен начин в Съюза. От друга страна, правилното прилагане може да доведе до финансови ползи. Ако законодателството на ЕС за отпадъците се приложи напълно, то ще създаде 400 000 работни места и ще намали годишните нетни разходи със 72 млрд. евро.

За прилагане на законодателството на ЕС за околната среда отговарят държавите членки. Ако дадена държава не приложи законодателството по подобаващ начин, Европейската комисия може да предприеме правни действия срещу нея чрез Съда на ЕС. Делата за нарушения засилват натиска за намиране на решения и могат да доведат до глоби, ако държавите продължават да не прилагат правилата на ЕС.

Въпреки това до правни действия се прибегва само в краен случай. Европейската комисия държи да

помага на държавите членки ефективно да прилагат законодателството. За тази цел тя предлага финансова помощ и изграждане на капацитет, както и по-добро познаване на състоянието на околната среда и информация за начина, по който държавите от ЕС изпълняват задълженията си на практика. Комисията препоръчва всяка страна да създаде независим национален контролен орган, като например омбудсман, който да обработва свързани с околната среда оплаквания от страна на обществеността.

Използване на пазара

При изготвянето на политиката за околна среда на ЕС се отделя специално внимание на намирането на ефективни от гледна точка на разходите начини за защита и подобряване на околната среда и облекчаване на натиска върху оскъдните ресурси. Това означава използване на съществуващите икономически инструменти за въвеждане на финансови стимули за защита на околната среда. Там, където няма пазари, определянето на цели и въвеждането на схеми за намаляване и търговия с емисии може да помогне за определяне на истинската цена на продуктите по отношение на околната среда. Данъците и субсидиите също могат да се използват като стимули, насърчаващи потребители и компании да избират по-устойчиви продукти и практики. Много такива стимули вече съществуват, като например таксите за отсичане на дървета или за изхвърляне на отпадъци. Европейската комисия иска да постигне постепенно премахване на неблагоприятните стимули, насърчаващи използване на замърсяващи или енергоемки продукти и процеси.

Данъците и субсидиите могат да действат като стимули за убеждаване на потребители и компании да преминат към по-екологични практики.

Насърчаване на екоиновациите

Екологична иновация е всяка форма на иновация, водеща до или целяща значителен и видим напредък към устойчиво развитие чрез намаляване на въздействието върху околната среда, подобряване на издръжливостта на натиска върху нея или постигане на по-ефективен и отговорен начин на използване на природните ресурси.

Тези технологии и отраслите, които ги произвеждат, вече са важна част от икономиката на ЕС. Въпреки това, с изключение на възобновяемата енергия, екоиновациите проникват сравнително бавно на пазара. Причина за това са пазарните цени, които не отразяват правилно ползите и разходите за околната среда, и някои стимули и субсидии, които продължават да поддържат закостенели икономически структури и разточителни практики.

Чрез програми на ЕС се осигуряват помощи за финансиране на научни изследвания, иновации и компании, активни в областта на екоиновациите. За да улесни по-широкото навлизане на зелени технологии, ЕС насърчава екологични обществени поръчки, поставяне на цени на продуктите с оглед на жизнения им цикъл и екологична маркировка върху етикетите.

Финансиране на околната среда

Средствата за постигане на екологични цели са важна част от бюджета на ЕС. Свързването на политиката за околна среда с политиките в други области може да мобилизира между 10 и 12 млрд. евро от бюджета на ЕС годишно, например чрез агроекологични мерки, чрез помощи за политиката на сближаване и чрез научни изследвания и иновации.

Основният инструмент на ЕС за подпомагане на политиката за околна среда е LIFE, създаден през 1992 г. Името идва от френския акроним за финансов инструмент за околната среда — *L'Instrument financier pour l'environnement*. През годините средствата по LIFE са се съсредоточили върху опазването на природата и околната среда и днес се използват за справяне с намаляването на биоразнообразието, загубата на местообитания, ефективното използване на ресурси и действията в областта на климата.

Проектите по LIFE поставят акцента върху практическите инициативи, иновациите и разпространяването на добри практики на местно равнище и са спомогнали за промяна на начина, по който политиците, заинтересованите лица и обществеността мислят и действат за околната среда.

Какво прави ЕС

Политиката за околна среда се стреми да постигне равновесие между необходимостта от развитие и използване на природните ресурси на планетата и задължението да оставим здраво наследство на бъдещите поколения.

Това означава, че основната цел на политиката за околна среда е устойчивостта. Промислеността, селското стопанство, рибарството, транспортът, енергетиката и градоустройството оказват значително влияние върху околната среда, но и зависят от наличието на здрави екосистеми. Устойчивостта означава да гарантираме, че тези сектори от икономиката продължават да предоставят услугите, от които се нуждаем, без да нарушават здравето на природата, от което всички ние зависим.

Опазването на околната среда е от жизненоважно значение за бъдещия ни просперитет. За да живеем добре в бъдеще трябва да действваме решително днес, за да защитим природата, да ѝ осигури

необходимото пространство, за да се възстанови и да продължи да ни осигурява чист въздух и вода и всичко останало, от което зависим.

Ефективно използване на ресурсите

Икономиката и околната среда се нуждаят от ресурси, за да функционират. Но епохата на изобилие от евтини суровини, спомогнали за бурния икономически напредък през последните две столетия, приключи.

Увеличаването на населението и на жизнения стандарт водят до повишаване на търсенето и на цените и оскъдността на природните ресурси, от които се нуждаем, като метали, минерали и храни. До края на следващото десетилетие е възможно нови два милиарда души от страни като Китай, Индия и Бразилия да станат част от средната класа, чиито доходи ще им позволяват да водят начин на живот, подобен на нашия.

Рециклирането намалява натиска върху първичните суровини.

Мрежата „Натура 2000“ обхваща близо 18 % от територията на ЕС и защитава видове и местообитания в тяхната естествена среда.

Ето защо Европейската комисия прие ефективното използване на ресурси за свой основен политически приоритет. Това означава произвеждане на повече с по-малко, използване на ресурсите по устойчив начин и управляване на ресурсите по по-ефективен начин през целия им жизнен цикъл. За това се изискват иновации, промени в начините на производство и потребление и подходящи стимули и ценови сигнали.

В края на 2011 г. правителствата на страните от ЕС приеха пътна карта за ефективно използване на ресурсите в Европа. В нея се подчертава необходимостта от радикална промяна в нашето икономическо, политическо и лично поведение. В пътната карта са изложени основните етапи за създаване до 40 години на европейска икономика, която осигурява висок стандарт на живот при ограничено въздействие върху околната среда.

Необходимостта от ефективно използване на ограничените ресурси е тема, която се включва във всички политики на ЕС. За да ускори този процес, Комисията създаде група на високо равнище от национални, европейски и международни политици, индустриалци и експерти с богат опит в областта на икономиката и околната среда.

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/re_platform/index_en.htm

Ефективно използване на ресурсите

Ресурсната ефективност има за цел да отдели икономическия растеж от използването на ресурси. Тя кара икономиката да произвежда повече с по-малко суровини, като така се постига по-висока стойност с по-малко материали, ресурсите се използват по устойчив начин, а въздействието върху околната среда се свежда до минимум.

Биоразнообразие

Една от основните цели на европейската политика за околна среда е да защитава живота, който ни заобикаля. Природата е изправена пред множество заплахи по света, а биоразнообразието — терминът, с който се обозначава богатството и разнообразието на видове в природата — е в упадък по цялата планета. ЕС е твърдо решен да спре и обърне тази тенденция на загуба на биоразнообразие и екосистеми до 2020 г.

Биоразнообразието е важно само по себе си, но то също предоставя неспирен поток от блага като храни, фибри, горива и лекарства, и осигурява незаменими услуги като регулиране на климата, предотвратяване на наводненията, пречистване на водите, опрашване и почвообразуване. Всички тези неща са необходими за икономически просперитет, сигурност, здраве и качество на живота.

За пръв път ЕС прие план за действие за биоразнообразието през 2006 г. По-късно в началото на 2011 г., само месеци след като светът прие амбициозна глобална програма в Нагоя, Япония, ЕС прие актуализирана стратегия. Приоритетната цел в тази стратегия е прекратяването на загубата на биоразнообразие и деградацията на екосистемните услуги в ЕС до 2020 г., както и възстановяването им, доколкото е възможно, и увеличаването на приноса на Европа към предотвратяване на загубата на биоразнообразие в световен мащаб.

Защитени територии

Природата не признава национални граници. ЕС разбира това и има добре развито законодателство за опазване

Здравето на екосистемите е решаващо за биоразнообразието в Европа.

на природата. В началото са приети мерки за защита на дивите птици, след това — за защита на множество застрашени растения, животни и техните местообитания, а като кулминация на този процес е създадена общеевропейската мрежа от защитени територии „Натура 2000“. Мрежата е съставена от над 26 000 местности и е най-голямата в света. Днес тя е почти изцяло завършена и обхваща 18 % от площта на ЕС — площ с големината на Германия, Полша и Чешката република, взети заедно.

В „Натура 2000“ е залегнала идеята, че хората са неразделна част от природата и че най-добре е те да си взаимодействат. Целта на мрежата не е да изключи стопанските дейности като възможност, а по-скоро да ги ограничи, за да съхрани ценни видове и местообитания. Финансирането на мрежата е включено във важни области от политиката на ЕС. Селското стопанство и особено развитието на селските райони, съдържащо агроекологични и горски мерки, е най-важната от тези области. Политиката за сближаване на ЕС, която насърчава икономическия растеж в страните от Съюза, играе важна роля във финансирането на инвестициите, особено в новите държави членки.

Чрез „Натура 2000“ се култивират здрави екосистеми, предоставящи ценни услуги като прясна вода, съхранение на въглерод и защита от наводнения и ерозия на бреговете. Взети заедно, тези услуги се оценяват на 200—300 милиарда евро годишно — значително повече от годишните разходи за управление на мрежата, възлизащи на около 6 милиарда евро.

Повишаване на осведомеността

Европейската комисия насърчава информираността за околната среда по различни начини. Важно събитие всяка година е Зелената седмица в Брюксел, по време на която хиляди участници обсъждат ключов екологичен въпрос, като например биоразнообразието или водите.

Конкурсите са друг популярен стимул. С наградата на ЕС за зелена столица се отличават градовете в Европа, демонстриращи най-голямо въображение в грижата за околната среда. Връчват се също други награди за приноса към околната среда на предприятия, публични органи и отделни проекти.

Зелени столици

За да получи титлата „Зелена столица“, даден град трябва да поддържа високи екологични стандарти, да е поел ангажимент за постигане на по-нататъшни цели за устойчиво развитие и да служи като пример за останалите. Победители

2010 г.: Стокхолм
2011 г.: Хамбург
2012 г.: Витория-Гастеис
2013 г.: Нант
2014 г.: Копенхаген

<http://www.europeangreencapital.eu>

Годишно икономиката на ЕС изразходва 16 тона материали на глава от населението, от които 6 тона се превръщат в отпадъци.

Екомаркировка на ЕС

С екомаркировката на ЕС се означават продукти и услуги с ограничено въздействие върху околната среда през целия си жизнен цикъл — от добиването на суровината и производството до използването и изхвърлянето им. Този доброволен етикет се признава в цяла Европа и насърчава високи екологични стандарти, базирани на критерии, разработени от учени, неправителствени организации и заинтересовани лица. Над 1300 компании, произвеждащи над 18 000 продукта, участват в инициативата. Потребителите могат да разчитат на логото, тъй като всеки продукт се проверява от независими експерти.

Други постижения на ЕС

Освен в областта на ресурсната ефективност и защитата на биоразнообразието Съюзът е изключително активен по редица други въпроси, свързани с околната среда:

ХИМИКАЛИ: Химикалите са силно застъпени в ежедневието ни. Някои от тях обаче могат сериозно да увредят човешкото здраве, а други могат да бъдат опасни, ако не се използват както трябва. За

да гарантира безопасността на химикалите, за да защити околната среда и за да насърчи конкурентоспособността на една от големите индустрии на Европа, ЕС е разработил най-добре развитото законодателство в тази област в света, наречено REACH (акроним от английския израз за „регистрация, оценка, разрешаване и ограничаване на химикалите“).

Всички химични вещества, произведени или внесени в ЕС, трябва да бъдат регистрирани в Европейската агенция по химикалите със седалище в Хелзинки. До 2018 г. всеки химикал, използван в ЕС, ще трябва да отговаря на това изискване. В противен случай той няма да може да се продава в Съюза. За най-рисковите продукти важат особено строги правила.

Предприятията отговарят за оценяване и управление на всички евентуални рискове, свързани с химикалите, които използват или продават в Съюза, както и за предоставяне на подходящи съвети за безопасност на потребителите.

ОТПАДЪЦИ: Годишно икономиката на ЕС изразходва 16 тона материали на глава от населението, като 6 от тях се превръщат в отпадъци, от които половината отиват на сметищата. Ако изхвърлянето на отпадъци не може да се избегне, Европейската комисия препоръчва повторно използване и рециклиране на потенциално ценни ресурси. За това могат да помогнат данъците върху сметищата и схеми от типа „плащай за това, което хвърляш“. Някои държави членки вече са постигнали равнища на рециклиране от над 80 % и почти са премахнали сметищата. Други са по-назад в това отношение.

Законодателството за някои видове отпадъци, като например електрически и електронни уреди, опаковки, батерии и акумулатори и стари автомобили, вече е в сила и допринася за ефективното използване на ресурсите.

ВЪЗДУХ: През последните 20 години ЕС успя да намали равнищата на редица замърсители. Емисиите на олово например са се понижили с близо 90 %. Въпреки постигнатия напредък замърсяването на въздуха остава един от най-големите екологични проблеми в Европа и води до преждевременната смърт на много хора всяка година. Съюзът все още не е постигнал напълно целта си за осигуряване на качество на въздуха, което не носи рискове и не оказва значително отрицателно въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Европейската комисия провежда изчерпателен преглед на политиките на ЕС за качество на въздуха, като взема предвид последните научни

и икономически ефективни мерки, които ще бъдат представени преди края на 2013 г.

ВОДА: През последните десетилетия ЕС въведе изчерпателна политика за гарантиране на качеството на водите в Европа. Първоначално в нея бяха засегнати здравни въпроси. Последваха мерки за въздействието върху околната среда на основни потребители на вода като селското стопанство, промишлеността и домакинствата.

В основния закон на ЕС за водите — рамковата директива за водите — се поставя изискване всички реки, езера, крайбрежни води и подземни води да бъдат чисти до 2015 г. Държавите членки трябва да проверяват състоянието на водите на своя територия и да съставят планове, в които се посочва как ще ги изчистят.

Освен това в рамковата директива за морска стратегия се предвижда координиран подход към управлението на човешките дейности, оказващи въздействие върху морската среда. В директивата се изисква въвеждане на национални мерки от 2015 г. за предотвратяване на вредите върху бреговата и морската среда от морски отпадъци и се поставя цел за здравословни морски води до 2020 г.

За да постигне ЕС целите си, Европейската комисия трябва да приеме план за опазване на водните ресурси на Европа до 2020 г. В плана ще се предвиждат инструменти за подобряване на управлението на водите и включването му и в други области от политиката.

Благодарение на законодателството на ЕС за околната среда, качеството на водите за къпане в Съюза като цяло значително се е подобрило през последните две десетилетия.

Води за къпане

Ежегодният европейски доклад за качеството на водите за къпане предоставя най-актуалните данни за състоянието на над 22 000 места за къпане край морето и край реки и езера във вътрешността на континента във всички държави от ЕС и дори в някои съседни страни извън него.

Докладът потвърждава, че качеството на водите за къпане в ЕС значително се е подобрило от 1990 г. насам. Тогава 9,2 % от крайморските и 11,9 % от крайречните и крайезерните места за къпане не са отговаряли на действащото законодателство на ЕС. През 2011 г. тези цифри са спаднали съответно до 1,5 % и 2,4 %.

Днес хората лесно могат да проверят качеството на водите там, където искат да плуват, на уебсайта на ЕАОС за водите за къпане. Приложението Eye on Earth — Water Watch ви позволява да видите отблизо част от морски, речния или езерния бряг като карта или от птичи поглед.

<http://www.eea.europa.eu/themes/water/status-and-monitoring/state-of-bathing-water>

ШУМ: Шумовото замърсяване има връзка с широк кръг здравни проблеми и също вреди на дивите животни и растения. ЕС регулира шума от редица източници, включително моторни превозни средства, влакове и оборудване, което се използва навън. Съгласно директивата на ЕС от 2002 г. за шума в околната среда държавите членки трябва да изготвят карти за равнищата на шума в големите градове, по важните пъти и железопътни артерии и на гражданските летища. След това те трябва да съставят планове за понижаване на тези равнища.

ГОРИ: Горите по света се изсичат с тревожни темпове. ЕС призовава за намаляване на обезлесяването наполовина до 2020 г. и пълното му прекратяване до 2030 г. Съюзът си сътрудничи с различни държави износители на дървен материал за подобряване на управлението на горите. Действащото законодателство на ЕС свежда до минимум риска от продажба на нелегално добит дървен материал в Съюза.

ПОЧВИ: В ЕС няма специално законодателство за почвите, но за много от проблемите, които ги засягат, има конкретни мерки по отношение на водите, отпадъците, химикалите, промишленото замърсяване, опазването на природата и пестицидите. ЕС има специална стратегия за различните заплахи към почвите, и особено от страна на селскостопанските практики и промишлените процеси. През 2012 г. Европейската комисия изготви насоки за опасността от покриването на почвите с непропускливи материали, като например бетон, и за предлагане на по-устойчиви алтернативи.

Сътрудничество с бъдещи страни членки

Всяка държава, кандидатстваща за членство в ЕС, трябва да приведе своите норми за околна среда в съответствие с нормите на Съюза. По този начин разширяването на Съюза помага за повишаване на екологичните стандарти в цяла Европа.

Преговорите за присъединяване към ЕС са стриктни и изчерпателни. Хармонизирането на националното законодателство с европейските правила е сложен процес, тъй като задълженията по отношение на околната среда засягат различни служби, отдели и заинтересовани лица. Европейската комисия помага на страните кандидатки с финансови средства и технически опит.

Сътрудничество със съседните на ЕС страни

Замърсяването в съседните на ЕС страни оказва пряко въздействие върху Съюза и обратно. Освен това природните ресурси като вода, въздух, почви и биоразнообразие са свързани в сложни екосистеми в целия регион. Тази взаимозависимост изисква обща система за опазване и възстановяване на околната среда за региона.

Поради тази причина екологичното сътрудничество със страните по неговите граници е приоритет за Съюза. На юг това са държавите от Северна Африка и Близкия изток, а на изток — държавите от Източна Европа и Южен Кавказ.

Международно сътрудничество

Съюзът е силно ангажиран в международните преговори за околна среда, като например за опазване на биоразнообразието, насърчаване на устойчиво развитие или борба с изменението на климата.

ЕС подчертава значението на устойчивото управление на ресурсите и природния капитал и особено в развиващите се страни, където те са от огромно значение за справяне с бедността. Освен всичко друго тези страни са сред първите жертви на влошаването на състоянието на околната среда, тъй като наводнения, суши и други природни бедствия подкопават усилията им за икономическо и социално развитие.

ЕС игра ключова роля на срещата за биоразнообразието в Нагоя през 2010 г. На нея бе приета амбициозна глобална стратегия за борба със загубата на биоразнообразие и пакет мерки за защита на екосистемите, за да продължат да поддържат човешкото благополучие и в бъдеще. На конференцията „Рио+20“ в Бразилия през 2012 г., посветена на устойчивото развитие, бе подчертана необходимостта от по-съгласувани действия по въпросите на околната среда по света. ЕС ще се стреми да превърне ангажиментите от Рио в конкретни действия, както на своя територия, така и по света.

Какво предстои

Околната среда вече не може да бъде разглеждана отделно от икономиката. Нарастващото потребление на ограничените ресурси на планетата води до повишаване на цените. Икономиката на Европа трябва да се промени, за да извлича по-висока стойност от по-малко материали. Трябва да се променят и моделите на потребление. Политиките за насърчаване на научните изследвания, въвеждане на екоиновації на пазара и повишаване на осведомеността на потребителите допринасят за промяна на икономиката.

ЕС вече разполага с несравними информационни ресурси и технологии, добре установена култура на предпазливост и превенция и добри резултати в коригиране на вредите при източника и принуждаване на замърсителите да платят. По-доброто прилагане на законодателството и политиките за околна среда на национално и местно равнище ще осигури правна сигурност на предприятията.

В новата програма на ЕС за действие за околната среда, предложена от Комисията, е изложена дългосрочна и същевременно гъвкава стратегия за намиране на отговор на бъдещите предизвикателства. Тя съдържа цялостен подход към околната среда и определя курс към зелена

и конкурентна икономика, която ще съхранява природните ни ресурси и здравето ни за бъдещите поколения. В стратегията се подчертават ограничен брой приоритети, насочени към опазването на природния капитал и екосистемите на Европа и към подобряването на ресурсната ефективност на икономиката. Друг приоритет е по-доброто национално и местно прилагане на политиките и законодателството за околната среда. Всичко това има за цел да осигури безопасна и здравословна естествена среда на гражданите на ЕС, която се управлява по съобразен с ограниченията на околната среда и гарантиращ екологична устойчивост начин.

Не може да се отрече фактът, че Европа и нейната околната среда са изправени и пред сериозни предизвикателства в световен мащаб. Сред тях са увеличаващото се население на планетата, разрастващите се средни класи с интензивно потребление, бързият икономически растеж в нововъзникващи икономики, постоянно растящото търсене на енергия и все по-силната конкуренция за ресурси на световно равнище. По-голяма част от тези предизвикателства са извън прякото ни влияние, но въпреки това ЕС може да помогне на други страни да се ориентират към по-устойчиво развитие чрез насърчаване на по-ефективно управление на околната среда в световен план.

Търсенето на храна, фуражи и фибри може да нарасне със 70 % до 2050 г. Ако продължим да използваме ресурсите със сегашните темпове, ще са ни нужни повече от две планети, за да се изхранваме.

Още по темата

- ▶ **Обзор на политиката на ЕС за околна среда:** http://ec.europa.eu/environment/index_bg.htm
- ▶ **Повече информация за Европейската агенция за околна среда:** <http://www.eea.europa.eu>
- ▶ **Повече за регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химични вещества (REACH):** <http://echa.europa.eu>
- ▶ **Въпроси за Европейския съюз? Europe Direct може да ви помогне:** 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

